

Nr 288.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa ändringar med avseende å statens engagemang i Wermlands Enskilda Bank Aktiebolag; given Stockholms slott den 19 mars 1937.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Ernst Wigforss.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 19 mars 1937.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, ENGBERG, SKÖLD, NILSSON, QUENSEL, FORSLUND.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anmäler fråga om vissa ändringar med avseende å statens engagemang i Wermlands Enskilda Bank Aktiebolag samt anför därvid följande:

Vid den ekonomiska krisen efter världskriget förlorade Wermlands Enskilda Bank 18,903,405 kronor av sin grundfond å 22,239,300 kronor. Banken rekonstruerades under statens medverkan genom avtal mellan intresserade parter den 29 november 1922. Grundfonden återställdes därvid genom tecknande av tillskott

av lottägare mot omedelbar likvid för 301,070 kronor,
av lottägare som sedan erlade kontant betalning för 231,625 kronor,
av Aktiebolaget Webe, som bildats för teckning och belåning av tillskottsbevis, för 18,359,150 kronor,
samt av lottägare, som belånade tillskottsbevisen hos Aktiebolaget Webe, för 11,560 kronor
eller sammanlagt för 18,903,405 kronor.

För verkställande av likvid erhöll Aktiebolaget Webe mot pant av tillskottsbevis å samma belopp lån i Aktiebolaget Kreditkassan av år 1922 å 18,602,335 kronor. Samtidigt med denna lånetransaktion insattes det upplånade beloppet i Kreditkassan å Wermlandsbankens konto. Å lånet återbetalades den 2 juni 1923 231,625 kronor.

Aktiebolaget Webes därefter återstående skuld till Kreditkassan eller 18,370,710 kronor uppdelades, med stöd av nyssnämnda avtal, den 7 oktober 1925 så, att Kreditkassan behöll 12,409,263 kronor 33 öre och Skandinaviska Kreditaktiebolaget övertog 5,961,446 kronor 67 öre.

Å Aktiebolaget Webes lån hos Skandinaviska Kreditaktiebolaget har under ett vart av åren 1929, 1930 och 1931 avbetalts uppburen amortering å de pantsatta tillskottsbevisen med $\frac{1}{17}$ av 18,370,710 kronor eller tillhoppa 3,241,890 kronor, så att av Aktiebolaget Webes skuld till Skandinaviska Kreditaktiebolaget nu återstår oguldet 2,719,556 kronor 67 öre.

Jämlikt riksdagens skrivelse den 15 maj 1934, nr 233, har sedermera den av Aktiebolaget Kreditkassan av år 1922 lämnade belåningen av tillskottsbevis i Wermlands Enskilda Bank jämte mot samma belåning svarande tillskottsmedel övertagits av riksgäldskontoret, som redovisar engagemanget under riksgäldsverkets fond bland tillgångarna såsom fordran å Aktiebolaget Webe och bland skulderna såsom insatta tillskottsmedel för banken. Aktiebolaget Webes skuld till riksgäldskontoret kvarstår alltså vid nämnda belopp, 12,409,263 kronor 33 öre.

Nu skildrade transaktioner mellan banken och Aktiebolaget Webe å ena sidan och Kreditkassan och riksgäldskontoret å den andra, genom vilka banken erhållit ett tillgodohavande hos riksgäldskontoret och detta i sin tur motsvarande skuld till banken, hava genomförts uteslutande genom bokföringsåtgärder. Då banken aldrig behövt taga i anspråk någon del av sitt tillgodohavande, har enligt särskilt avtal ränta icke beräknats vare sig å lånen eller å tillgodohavandet.

De ovan nämnda återbetalningarna till Skandinaviska Kreditaktiebolaget hava tillgått på så sätt, att Wermlandsbanken använt visst belopp av årsvinsterna till inlösen av motsvarande belopp av de hos Skandinaviska banken belånade tillskottsbevisen, varvid samtidigt Wermlandsbankens tillgodohavande hos Skandinaviska Kreditaktiebolaget minskats med samma belopp. Återbetalningarna hava sålunda reglerats genom bokföringsåtgärder.

I en till fullmäktige i riksgäldskontoret ingiven skrivelse av den 28 januari 1937 har *Wermlands Enskilda Bank Aktiebolag* meddelat, att banken hade

för avsikt att nedbringa tillskottskapitalet till 11,119,650 kronor, motsvarande hälften av grundfonden.

Av bankens skrivelse framgår, att det ännu utestående tillskottskapitalet motsvarades av kontant inbetalade belopp å 438,690 kronor samt Aktiebolaget Webes lån hos riksgäldskontoret å 12,409,263 kronor 33 öre och hos Skandinaviska Kreditaktiebolaget å 2,719,556 kronor 67 öre, tillhopa sålunda utgörande 15,567,510 kronor. Det vore bankens avsikt att genom anlitande av dels vinstmedel å 620,237 kronor 82 öre dels en förefintlig värderingsfond å 3,827,622 kronor 18 öre medelst inlösen av ytterligare ⁴/₁₇ nedbringa detta tillskottskapital med 4,447,860 kronor. Beloppet skulle användas sålunda, att banken gottgjorde ägare av kontant guldna tillskott 125,340 kronor, Skandinaviska Kreditaktiebolaget för Aktiebolaget Webes lån 2,719,556 kronor 67 öre och riksgäldskontoret i avräkning på Aktiebolaget Webes lån 1,602,963 kronor 33 öre. Återstående tillskott skulle därefter motsvara kontant inbetalade 313,350 kronor och resten av Aktiebolaget Webes skuld till riksgäldskontoret 10,806,300 kronor eller tillhopa 11,119,650 kronor.

Att med behållna vinstmedel återbetala detta belopp skulle — anför banken vidare — säkerligen taga åtskilliga år i anspråk, men då det ur många synpunkter vore önskvärt, att banken så snart som möjligt kunde avveckla grundfondstillskottet, hade styrelsen beslutat föreslå bolagsstämma att nedsätta grundfonden till 11,119,600 kronor samt att av det därigenom frigjorda beloppet använda 11,119,650 kronor till infriande av utestående tillskott, varigenom riksgäldskontorets fordran av Aktiebolaget Webe skulle helt gäldas.

På grund av banklagens föreskrifter om inlåningens förhållande till fonderna vore det emellertid nödvändigt, att grundfonden samtidigt ökades, och styrelsen ämnade därför föreslå dels nyteckning av stamaktier å 880,400 kronor för grundfondens utjämnande till 12,000,000 kronor dels ock nyemission av 4,000,000 kronor preferensaktier med 5 procent ackumulativ utdelning att till erforderlig del användas för utbyte i görligaste omfattning av bankens nu utelöpande 3,645,000 kronor 5 procents förlagsbevis.

Då det för rekonstruktionsplanens säkra genomförande syntes vara värdefullt kunna erbjuda någon garanti, har styrelsen, ehuru nyssnämnda nyemissioner på grund av legala bestämmelser icke kunde verkställas förrän under 1938, redan nu hemställt, att riksgäldskontoret, under förutsättning att ovan angivna åtgärder vidtoges, ville utfästa sig att till parikurs belåna de preferensaktier, som Aktiebolaget Webe kunde komma att teckna för att, där så kunde ske, uthyta dem mot förlagsbevis eller eljest försälja dem, ävensom i samband därmed medgiva, att valutan för Aktiebolaget Webes lån insattes på räkning i riksgäldskontoret för Wermlands Enskilda Bank Aktiebolag. Vidare hemställles, att räntan på Aktiebolaget Webes lån, såsom nu vore fallet i fråga om lån mot tillskottsbevis, finge beräknas endast å de belopp, som banken disponerade av tillgodohavandet å räkningen, från den tid, sådan disposition ägt rum, tills insättning åter skett, och utgå efter den räntesats, som Sveriges Riksbank vid varje tid tillämpade å lån med högst tre månaders löpetid mot pant av aktier, dock högst sex procent.

Styrelsen hölle för troligt, att bankens preferensaktier inom ganska kort tid skulle kunna utbytas mot förlagsbevis eller avyttras och Aktiebolaget Webes nu ifrågasatta lån hos riksgäldskontoret därmed infrias.

Med överlämnande i avskrift av bankens nu återgivna framställning hava *fullmäktige i riksgäldskontoret* i skrivelse den 18 februari 1937 bragt förevarande fråga under Kungl. Maj:ts prövning.

Fullmäktige hava därvid erinrat om, att i Kungl. Maj:ts proposition nr 198 till 1934 års riksdag angående överförande från Aktiebolaget Kreditkassan av år 1922 till riksgäldskontoret av belåningar av vissa engagemang (bl. a. tillskottsbevisen i Wermlands Enskilda Bank) lämnats en redogörelse för en framställning från Aktiebolaget Jämtlands Folkbank till Kreditkassan om dess medverkan till sådan förändring av bankens tillskotts- och aktiekapital, att tillskottskapitalet skulle helt avvecklas, aktiekapitalet nedsättas från 6 till 3 miljoner kronor och preferensaktier utfärdas till ett belopp av 1 miljon kronor. Förändringen skulle för Kreditkassans vidkommande medföra, att det lån mot tillskottsbevis å resterande 2,400,000 kronor, som utestode till ett bankens dotterbolag, och Jämtlands Folkbanks motsvarande tillgodohavande hos Kreditkassan skulle nedsättas till högst 1 miljon kronor samt hypoteket för lånet ersättas med ett mot det nedsatta beloppet svarande nominellt belopp preferensaktier i banken. Kreditkassans styrelse hade funnit sig kunna bifalla bankens framställning. Vederbörande departementschef hade i berörda proposition anført, att, därest omförmälda förändring av Kreditkassans engagemang i Aktiebolaget Jämtlands Folkbank (vilket i propositionen föreslogs skola övertagas av riksgäldskontoret) komme till stånd, borde överförandet till riksgäldskontoret självfallet avse Kreditkassans belåning av preferensaktier i banken och däremot svarande insättning. I sitt utlåtande nr 33 över ifrågavarande proposition nr 198 hade bankoutskottet angående berörda omläggning av Kreditkassans engagemang i Aktiebolaget Jämtlands Folkbank endast uttalat, att det finge beaktas, att vid engagemangets övertagande av riksgäldskontoret säkerheten skulle komma att utgöras av preferensaktier i stället för tillskottsbevis. I skrivelse nr 233 hade riksdagen anmält, att riksdagen, under åberopande av innehållet i bankoutskottets berörda utlåtande, bifallit propositionen nr 198.

Vad angår den av Wermlands Enskilda Bank Aktiebolag gjorda framställningen hava fullmäktige framhållit, att då den av banken nu ifrågasatta rekonstruktionsplanen innebure en viss försämring av säkerheten för den del av statens fordran, som komme att kvarstå efter planens genomförande, fullmäktige ej funnit sig äga befogenhet att fatta beslut i frågan utan velat hänskjuta densamma till Kungl. Maj:t och riksdagen för avgörande. Med hänsyn till att statens engagemang hos Wermlands Enskilda Bank Aktiebolag efter den tilltänkta rekonstruktionen skulle komma att begränsas till högst 4 miljoner kronor i stället för för närvarande över 12 miljoner kronor och då bankstyrelsen därjämte framhållit, att Aktiebolaget Webes nu ifrågasatta lån hos riksgäldskontoret syntes kunna komma att infrias inom ganska

kort tid, ansåge sig fullmäktige kunna för sin del tillstyrka bankens förevarande framställning. Fullmäktige hava därför hemställt, att Kungl. Maj:t ville framlägga frågan för den nu församlade riksdagen.

Bank- och fondinspektionen har, efter remiss, i ett den 5 mars 1937 avgivet utlåtande anført, att inspektionen funne det synnerligen önskvärt, att Wermlands Enskilda Bank Aktiebolag för slutförande av bankens sanering bereddes det bistånd från riksgäldskontorets sida, varom banken gjort framställning.

Vid rekonstruktionen av Wermlands Enskilda Bank erhöll banken erforderlig förstärkning av grundfonden genom utställande av tillskottsbevis, vilka övertogos av det för ändamålet bildade Aktiebolaget Webe som belånade bevisen främst i Aktiebolaget Kreditkassan av år 1922. De av Aktiebolaget Webe hos kassan upplånade, till bankens förfogande ställda medlen insattes i kassan å bankens konto. De ha aldrig behövt tagas i anspråk och enligt särskilt avtal har ränta icke räknats å dem eller å lånen. År 1934 har ifrågasvarande belåning av tillskottsbevis och däremot svarande insättningar — balanserade med vardera 12.4 miljoner kronor — överflyttats från Kreditkassan till riksgäldskontoret. *Departements-
chefen.*

Wermlands Enskilda Bank Aktiebolag har nu, enligt den föreliggande framställningen, för avsikt att — sedan viss del av det utestående tillskottskapitalet återbetalats, varigenom, bland annat, riksgäldskontoret skulle erhålla 1.6 miljon kronor i avräkning på Aktiebolaget Webes lån — nedsätta bankens grundfond till ungefär hälften av dess nuvarande belopp samt av det därigenom frigjorda beloppet gälda, bland annat, riksgäldskontorets återstående fordran av Aktiebolaget Webe. På grund av banklagens föreskrifter om inlåningens förhållande till fonderna är det emellertid nödvändigt att grundfonden samtidigt ökas. I sådant hänseende ämnar styrelsen föreslå dels nyteckning av visst mindre belopp stamaktier, dels ock nyemission av 4 miljoner kronor preferensaktier med 5 procent ackumulativ utdelning att till erforderlig del användas för utbyte i görligaste omfattning av bankens nu utelöpande 3,645,000 kronor 5 procents förlagsbevis. Banken har hemställt att riksgäldskontoret, under förutsättning att angivna åtgärder vidtagas, ville dels utfästa sig att till parikurs belåna de preferensaktier, som Aktiebolaget Webe kan komma att teckna, dels ock i samband därmed medgiva att valutan för Aktiebolaget Webes lån insättes på räkning i riksgäldskontoret för banken under vissa i framställningen angivna villkor.

Det utbyte av det åt Aktiebolaget Webe lämnade lånet med pant av tillskottsbevis mot ett lån med pant av preferensaktier, varom banken gjort framställning, skulle medföra en viss försämring av säkerheten för riksgäldskontorets fordran hos bolaget. Även med beaktande av att statens engagemang för bankens rekonstruktion samtidigt skulle begränsas till ett belopp av 4 miljoner kronor mot för närvarande över 12 miljoner kronor, kan lämpligheten av det av banken äskade medgivandet därför bli föremål för

tvekan. Då, såsom av bank- och fondinspektionen framhållits, ett slutförande av bankens sanering synes önskvärt och då vidare anledning synes föreligga att förvänta, att det fortsatta statsengagemanget för banken skall kunna bliva av kort varaktighet, har jag likväl funnit mig böra tillstyrka bifall till framställningen. Mot yrkandet att tillgodohavandet för lånet må innestå å räkning i riksgäldskontoret på de villkor banken föreslagit synes intet vara att erinra.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att riksgäldskontoret — under förutsättning att Wermlands Enskilda Bank Aktiebolag rekonstrueras på sätt i det föregående angivits och att Aktiebolaget Webes lån hos riksgäldskontoret återgäldas — må intill ett belopp av 4,000,000 kronor till parikurs belåna de preferensaktier, som Aktiebolaget Webe kan komma att teckna för ökande av Wermlands Enskilda Bank Aktiebolags grundfond, ävensom på räkning i riksgäldskontoret för bankens räkning såsom insättning mottaga valutan för Aktiebolaget Webes lån, allt på villkor som ovan omförmäls.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

G. MacDowall-Pihlström.